

כבוד שבת (א) - 3

מבוא: בשיעור הקודם למדנו על מצוות זכור. כעת נעבור לנושא חדש - "כבוד שבת". הלכות רבות שנלמד הן הלכות מוכרות, אך השייך שלהן לנושא "כבוד שבת" ידוע פחות.

שלב א' - הגדרת המושג "כבוד"

נפתח בשאלות:

- א. מה זה כבוד? איך מכבדים בן אדם? תנו דוגמאות לדרך שבה אתם מכבדים את ההורים, את הרב, את המורה, ואת החבר.
- ב. האם מישהו שמע פעם על המושג "כבוד שבת"? (המושג הוזכר בקצרה לפני שני שיעורים – הוא מבוסס על פסוק בישעיהו, נראה מי זוכר...).
- ג. מדוע צריכים לכבד את השבת? זוהי שאלה חשובה שבה נתמקד מיד. רצוי לא לוותר עליה.
- ד. האם יש קשר לדעתכם בין הכבוד שמכבדים בו אדם לבין כבוד שבת?

נעיין במקורות הבאים וננסה להבין – מה בדיוק אנחנו מכבדים?

רמב"ם (הלכות שבת, פרק ל הלכה ב):

איזהו כבוד זה שאמרו חכמים... מיחל להקבלת פני השבת כמו שהוא יוצא לקראת המלך...

הסבר: הרמב"ם מבאר שכבוד השבת בא לידי ביטוי בציפייה לשבת, כמו שאדם ממתין ומצפה לבואו של מלך. **הגרי"ד סולובצ'יק** (שיעורים לזכר אבא מארי, ע"מ ס"ג) מסביר את דברי הרמב"ם:

מי הוא המלך? הוא הקב"ה בכבודו ובעצמו, שירד משמי מרומים אל חברתם ואהלם של "שומרי שבת וקוראי עונג". אם כן "וקראת לשבת עונג" ו"לקדוש ה' מכובד" - זהו הכיבוד של תודעת והרגשת השראת שכינה קוב"ה.

כעת הושלמה התמונה - בשבת הקב"ה נוכח ושורה בעולמנו בצורה מיוחדת. זו תחושה שמוכרת לכולנו, תחושה מיוחדת של רוחניות וקדושה, מפני שביום זה הקב"ה כביכול יורד מהשמים

ומשרה שכינתו אצלנו. הכבוד שאמור להינתן ביום מיוחד זה, אינו כלפי היום עצמו, אלא כלפי הקב"ה שמשרה שכינתו ונוכח יותר ביום זה.

כבוד השבת, אם כן, הוא תודעה שאמורה ללוות את האדם, הקב"ה נוכח ביום השבת. ממילא נמצאה תשובה לשאלתנו - הכבוד אינו כלפי היום, אלא כלפי הקב"ה שנוכח בצורה מיוחדת במהלך השבת. "וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֵגֹג לְקָדוֹשׁ ה' מְכַבֵּד. וְכַבְּדְתָוּ מַעֲשׂוֹת דְרָכָיךָ".

הערה: "שבת המלכה" - ניתן להרחיב שזו המשמעות העמוקה של הביטוי "שבת המלכה" – בשבת, המלכה (=השכינה) מגיעה.

שלב ב' - שני סוגי כבוד

משימה

בכדי להמחיש את מושג ה"כבוד" וכפתיחה טובה לעניין הבא, נבקש מהילדים לבצע את המשימה הבאה:

במשרד ראש הממשלה קיימת מחלקה מיוחדת האחראית לדאוג לביקורים רשמיים של אורחים חשובים במדינה. לפניכם רשימת מטלות של אותה מחלקה (מסודרת לפי א"ב). נסו לחלק את המטלות לשתי קבוצות ולהגדיר כל קבוצה:

ביקור ב"יד ושם"
ביקור בכותל המערבי
הזמנת חדר במלון יוקרתי ודאגה לתפריט על פי טעמו של האורח
הזמנת רכבים לליווי האורח ופמלייתו
הכנת כיבוד לקבלת הפנים
טקס קבלת פנים בשדה התעופה
מסיבת עיתונאים בבית ראש הממשלה
פגישה אישית עם נשיא המדינה
פרישת שטיח אדום
קיום ארוחת ערב חגיגית עם נבחר ציבור
תיאום ביטחוני לאורך מסלול הביקור
תליית דגלי המדינה הזרה ודגלי מדינת ישראל

לאחר שנשמע כיצד כל קבוצה חילקה את המטלות, נשקף שכל הרעיונות השונים שעלו ניתן לסדר בשתי קבוצות (אם יש לוח, כדאי להיעזר):

א. הכנות להגעתו - כחלק מההכנות נדאג לניקיון וסדר של המקום, נלבש בגדים מכובדים, נכין תפאורה, נכין אירוע וכו'.

ב. התנהגות בזמן שהותו - הכבוד נדרש עוד יותר בזמן שהוא נוכח. זה יתחיל אולי בטקס מיוחד שמסמל את הגעתו, ואחר כך התנהגות מכובדת ונאותה כל עוד שאותו איש חשוב נמצא.

כך גם בשבת, יש הלכות רבות המשתייכות ל"כבוד שבת", המתחלקות לשתי קבוצות:

- א.** הכנות לשבת - ביום ששי (ולעתים אף קודם לכן) כל משפחה עושה פעולות רבות שבהן היא מתכוננת לבואה של שבת.
- ב.** התנהגות שבתית - בשבת עצמה נדרשות מאתנו פעולות שונות שהמכנה המשותף שלהן הוא הכרה בערכה וייחודה של השבת כיום שבו יש השראה שכינה מיוחדת.

הערה מעניינית: בפסוק בישעיהו שמהווה את המקור ל"כבוד שבת" מופיע הביטוי כבוד פעמיים, וייתכן שזה המקור לכבוד הכפול: "...וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכבד, וכבדתו מעשות דרכיך, ממצוא חפצך ודבר דבר".

שלב ג' - סיכום

שאלות לסיכום:

- 1.** מהם שני סוגי הכבוד של השבת שעליהם אנו מצווים?
- 2.** הביאו שלוש דוגמאות לכל סוג של כבוד.

למדנו ש"כבוד שבת" הוא בעצם "כבוד להקב"ה" שנוכח בצורה מיוחדת בשבת, והכרנו שיש שני סוגים של כבוד שאמורים להינתן. בשיעורים הבאים נכיר בצורה מפורטת יותר את ההלכות השונות הקשורות לשני סוגי "כבוד שבת".